

מסורת הש"ס

א) [תמינה י: ז"ק ב:];
ב) [למקן ד:];
ג) [אני דבינו מנהל את צליהלא פי' זרום הסובב את השמור ע' עיך עך ל' ו'];
ד) [נירפת הערך בקדיל וקיפוסא תרגום של הסס ויהינף קדיל וקיפוסא עיך בערך קדילא];
ה) [א גמלאל [וכיל' בתום' לעיל ח: ד"ה ערך גמך];
ו) [גמלאל רש"ן];
ז) [עס' עני עגול כסל אלס];
ח) [בכסות לל];
ט) [לפניו חילת' וקיפוס עי' פרש"י עס חמס איכא כל מיני עפות ופי' לחוס חן מן קריל וקפוסא עי' חני' בעיך עי"פ קדיל ונע"ק];

תורה אור השלם

1. כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שחוץ עשה שור עיפה ודרך על כנפתי ארץ יי' אלהי צבאות שמו:
עמוד ב: יג

גליון הש"ס

גב' בקריא וקיפוסא.
תיקול י"א ואת הסס ואת העוף ואת התנוט וקרי' ושלטנא וקיפוסא:

מוסף רש"י

מדברי קבלה.
וינאס ומתוים [ב"ב ב:];
אוכמא.
שחור של עין הכסמה עגול כסל אלס [בכורות ח:];
בציריא.
כל בית מושב נימאל הלען והסילא קרי ציריא, והוא ודילי עני עגול כסל אלס [שם].

תוס' הרא"ש

מצירה דבהמה דהוי מופנה מצד אחד אבל השתא איירא דהפגנא דאדם לפגטי דלא תלמוד תנין כלל מהך גזי"ש:
והבא מאי פירכא איכא ואז"ה אפילו אי ליכא פירכא נימאל לרבנן נמי כמו לר' ישמעאל (לא) דשבקינן מופנה מצד אחד וילפינן ממופנה משני צדדין.
וי"ל דלר' ישמעאל הוא דאמר"י הכי משום דהפגנא של צד השני שלא לצורך הוא דלאו הכי אין משיבין הלכך לא באה מצד כדי לדחות מופנה מצד אחד אבל לרבנן דהפגנא של צד השני לצורך הוא כדי שלא נשיב אם יש להשיב (ל) הלכך לא אמרינן מטמאה מחיים שבאתה לדחות מופנה מצד אחד:
פח לאדם שכן מטמא מחיים.
ותימה בהמה תוביח דלא מטמאה מחיים וטמאה לידיה ור"ב גיליף תנין בגזי"ש מצירה דבהמה וליכא למיפרך שפטמא מחיים.
וי"ל דאיכא למיפרך מה לבהמה שכן מטמאה לאחר מיתה ותימה וניליף מנעף שחור וי"ל מה לעוף שכן מטמא בגדים אבית הבליעה.
וקשה גיליף מנעף טמא וי"ל איכא למיפרך מה לעוף טמא שכן עושין ממנו דבר המקבל טומאה כגון מהעצמות או מהעורות משא"כ ברגי היס כדחנן בפ"י דמס' כלים כל

המפלת התיכה

להכי אפנייה רחמנא כו'.
כרבנן:
דלא סגמר ממופנה מלד אהד. משום דמשיצין וכאן יש להשיב מה לאיש שכן מטמא מחיים כלקמיה: לקולא.
דלא בעינן מופנה כולי האי:
לרצנן.
כיון דלמופנה מלד אחד למדין ומשיצין ולשאינו מופנה כל עיקר אמרינן דכרי הכל

וילפינן מופנה משני צדדין ולהכי אפניה רחמנא לבהמה משני צדדין כי היכי דלא נגמר מן מופנה מצד אחד רב אחא בריה דרבא מתני לה משמיה דרבי אלעזר לקולא כל גזרה שוה שאינה מופנה כל עיקר למדין ומשיבין מופנה מצד אחד לרבי ישמעאל למדין ואין משיבין לרבנן למדין ומשיבין מופנה משני צדדין דכרי הכל למדין ואין משיבין ולרבנן מאי איכא בין מופנה מצד אחד לשאינה מופנה כל עיקר ג"מ היכא דמשכחת לה מופנה מצד אחד ושאינה מופנה כל עיקר ולאו להאי אית ליה פירכא ולאו להאי אית ליה פירכא שבקינן שאינה מופנה כל עיקר וגמרינן ממופנה מצד אחד והכא מאי פירכא איכא משום דאיכא למיפרך מה לאדם שכן מטמא מחיים וכן א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן היינו טעמא דר"מ הואיל ונאמרה בו יצירה כאדם א"ל רבי אמי אלא מעתה המפלת דמות הר אמו טמאה לידה שנאמר וְכִי הִנֵּה יוֹצֵר הַרִים וְבוֹרֵא רוּחַ אֲמֵר לַיהוָה הֲרֵי מִי קָא מַפְלַת אֲבָן הִיא דְקָא מַפְלַת הַר הַהוּא גוֹשׁ אִיקְרִי אֵלָא מַעְתָּה הַמַּפְלַת רוּחַ תְּהֵא אֲמוּ טַמְאָה לִידָה הוּאִיל וְנֹאמְרָה בּו בְּרִיאָה כְּאֲדָם דְּכַתִּיב וְבוֹרֵא רוּחַ וְכִי תִימָא לֹא מוּפְנָה מְדַוְהָה לִיה לְמַכְתָּב יוֹצֵר הַרִים וְרוּחַ וְכַתִּיב וְבוֹרֵא רוּחַ שׁ"מ לֹאֲפַנּוּי א"ל

וי"ל פִּינָן ממופנה משני צדדין.
תימה ולשמוק מהפגנא דלדס דהשתא תנין לא מופנה כלל ובהמה מופנה כלל **אחד ואין משיצין: ויוצר הרים.**
ומופנה הוא כדקאמר בסמוך: **ליתני נחש.**
ואע"ג דקתיב חיה ונחש כללל חיה דכתיב (בבאשית ג)

והנחש היה ערום מכל חית השדה
לאחר שנקלצו רגליו לא מיקרי חיה סתם אלא חיה הרומשת ולא הוי כללל חיה דמתנימין:

קרייא וקיפוסא.
ג' מיני קיפוף יש הכוס והינשוף (ויקרא יא) ממרגמינן קרייאוקיפוסא והתנשמת נמי אמר צאלו טריפות (חולין דף סג).
יש הכוס והינשוף (ויקרא יא) ממרגמינן קרייאוקיפוסא והתנשמת נמי אמר צאלו טריפות (חולין דף סג).
זה צלות שצנעופות ואמר **אזכי צלות שצנעופות** קיפוף ועוד קיפוף מין חיה כדאמר בהרואה (ברכות יז:):
כל מיני חיה יפין לחלוס חוץ מן הקוף והקיפוף^ט:
לאיתסורי באחותה.
לענין גופה לא צעי אס הנצ עליה חייב משום אשט איש או אס חייב ההורגה דפשיטא ליה דלינה חיה ג' שניס שמהא צת ציאה ולא שנה שלא מהא טרפה ומיחו הוה מזי למנעי אס הרוצע חייב סקילה כדון הנצ על הצהמה:
הואי"פ ובמינו מתקיים.
אע"פ דדריש ג"ש דליירה צעי טעמא הואיל ובמינו מתקיים דאפילו צולד גמור צעינן מתקיים למעוטי נולד חתיכה או חסרה וא"ת והא גופו טייש ופינו אלס דלניו מתקיים ואמרינן בסמוך דכ"ע אלס הוי וי"ל דאע"ג דלא מי לא צבהמה ולא צאשה מ"מ גופו טייש כתיקונו ופינו אלס כתיקונו ואינו חסר מלאמה:
ומלל

דינן דברי תורה מדברי תורה^ב
ואין דינן דברי תורה מדברי קבלה (אמר) רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן היינו טעמא דר"מ הואיל ועיניהם דומות כשל אדם אלא מעתה ה"המפלת דמות נחש תהא אמו טמאה לידה^ג
והאיל וגלגל עינו עגולה כשל אדם וכי תימא הכי נמי ליתני נחש אי תנא נחש הוה אמינא בנחש הוא דפליגי רבנן עליה דר"מ דלא כתיב ביה יצירה אבל בהמה וחיה לא פליגי דכתיבא ביה יצירה והא גבי מומין קתני לה^ד
ציאת שגלגל עינו עגול כשל אדם לא קשיא הא באוכמא הא^ה
בציריא רבי ינאי אמר היינו טעמא דר"מ הואיל ועיניהם הולכות לפניהם כשל אדם והרי עוף דאין עיניו הולכות לפניו וקאמר ר"מ דטמא אמר אביי^ו
בקריא וקיפוסא ובשאר עופות לא מיתיבי ר' חנינא בן^ז
(אנטיגנוס) אומר נראין דברי ר"מ בבחמה וחיה ודברי חכמים בעופות מאי עופות אילימא בקריא וקיפוסא מ"ש בהמה וחיה דעיניהן הולכות לפנין כשל אדם קריא וקיפוסא נמי אלא פשימא בשאר עופות מכלל דר"מ פליג בשאר עופות חסורי מיחסרא והכי קתני ר' חנינא בן^ח
(אנטיגנוס) אומר נראין דברי ר"מ בבחמה וחיה והוא הדין לקריא וקיפוסא ודברי חכמים בשאר עופות שאף ר"מ לא נחלק עמהם אלא בקריא וקיפוסא אבל בשאר עופות מודי להו והתניא א"ר אלעזר בר' צדוק המפלת מין בהמה וחיה לדברי ר"מ ולדברי חכמים אינו ולד ובעופות תיבדק למאן תיבדק לאו לדברי ר"מ דאמר קריא וקיפוסא אין שאר עופות לא אמר רב אחא בריה דרב איקא לא תיבדק לרבנן דאמרי קריא וקיפוסא אין שאר עופות לא ומ"ש קריא וקיפוסא מבחמה וחיה הואיל ויש להן לסתות כאדם בעא מיניה רבי ירמיה מר' זירא לר"מ דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא הוא קבל בה אביה קידושין מהו למאי נפקא מינה לאיתסורי באחותה למימרא דחיי והאמר רב יהודה אמר רב לא אמרה ר"מ אלא הואיל ובמינו מתקיים אמר רב אחא בר יעקב עד כאן הביאו רבי ירמיה לר' זירא וירא לירי ג' גיחוך ולא גיחך גופא אמר רב יהודה אמר רב לא אמרה רבי מאיר אלא הואיל ובמינו מתקיים אמר רב ירמיה מדפתי אף

עין משפט ונר מצוה

יח א מיי פיי מהלטמ
יאסורי ציאה הלכס יי
יב ב מיי פיי מהלטמ
יאסורי מנח הלכס ב:

תוס' הרא"ש (המשך)
נחש.
ותימה הוא קתני חיה ונחש בכלל חיה כדאמר בסנהדרין (וכל) ונאת כל נפש החיה הרומשת לרבות הנחש וי"ל דלא הוי נחש בכלל חיה.
והתם דריש לרבות את הנחש מחיה הרומשת על הארץ דמשמע דחיה שנעשית ורומשת וחינו נחש שהלך בקומה וקופסו ונעשה הולך בן חתן אבל סתם חיה לא הוי נחש בכלל:
ליתני נחש פי' ליתני נחש לחוריה דאין לפירש ליתני נחש בהוי בהמה וחיה דא"ר היכי שניס שמהא צת ציאה ולא שנה שלא מהא טרפה ומיחו הוה מזי למנעי אס הרוצע חייב סקילה כדון הנצ על הצהמה:
הואי"פ ובמינו מתקיים.
אע"פ דדריש ג"ש דליירה צעי טעמא הואיל ובמינו מתקיים דאפילו צולד גמור צעינן מתקיים למעוטי נולד חתיכה או חסרה וא"ת והא גופו טייש ופינו אלס דלניו מתקיים ואמרינן בסמוך דכ"ע אלס הוי וי"ל דאע"ג דלא מי לא צבהמה ולא צאשה מ"מ גופו טייש כתיקונו ופינו אלס כתיקונו ואינו חסר מלאמה:
ומלל

בשום מקום כה"ג וי"ל דמ"מ מה שיש בו מאדם ומתייש הוי כל אחד חתקנו.
מיהו כירושלמי משמע דהוא עצמו חי דרגיטין התם רבנן מקשו על ד' מאיר הפילה דמות עורב עומד בראש דקל ואמר לו בא חלוקן בא יבם והדר קאמר איאת מקשה לר' מאיר תיקשי לרבנן דאמר ר' יוחנן כולו אדם ופניו בהמה אינו ולד כולו בהמה ופניו אדם ולד כולו אדם ופניו בהמה עומד

שבים טחור:
דכתיב כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומפנה מדמיצי למיכתב בורא רוח והרים:
ואין דינן דברי תורה מדברי קבלה.
ואמ' האמר' לעיל דבחוספתא דבשבת יליף מקור מקור את מקורה הערה והנה מקור נפתח בלית דוד דחינו דברי תורה מדברי קבלה וי"ל דשאני הכא דמצי למיליף דברי תורה מדברי קבלה לא לילפינן מדברי קבלה:
ליתני

ב) כלאה דל"ל אס יש להשיב כמו פרכינן מה לאש שכן מטמא בחיים הלכך לא אמרינן שצאהם לחיות כו'.